

LIEDON KUNNAN LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Liedon kunnanvaltuusto on kokouksessaan 4.3.2013 käsittelyt asiaa ja päättänyt antaa oheisen lausunnon.

LIETO

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

PL 28
00023 Valtioneuvosto

valtiovarainministerio@vm.fi

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA VM162:00/2011

Valtiovarainministeriö pyytää 7.3.2013 mennessä kunnanvaltuuston lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti ja sosiaali- ja terveystieteellisen ministeriryhmän palvelurakennemuutoksen linjauksista sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityspäätteistä (ml. poikkeuspäätteistä) ja
- selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

YLEISTÄ LUONNOKSESTA

Kuntarakennelakia ei tule säätää esitetystä muodosta. Kuntarakennelaki tulisi nyt lausunnolla olevan luonnoksen mukaan velvoittamaan kunnat toteuttamaan yhdistymiselvityksiä silloinkin kun kuntalaiset selvitystä laajasti vastustavat. Luonnoksessa ei ole otettu riittävästi huomioon kuntien kevään 2012 lausuntokierroksella antamia kommentteja.

Tutkijoiden kannanottoja tai ARTTU-tutkimuksen johtopäätöksiä ei ole huomioitu. Arttu-tutkimusohjelmassa on todettu, ettei yleistä optimaalista kuntakokoa voida määrittää. Eri toimintojen pohjalta päädytään erilaisiin tavoitekokoihin.

Kuntarakennelakiluonnos ei täytä eduskunnalle annettavien hallituksen esitysten laatuvaatimuksia. Esim. lakiluonnoksen taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu kuntien eikä valtion osalta.

Lain perusteluissa korostetaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena asukkaiden itsehallinnon edellytysten vahvistamista sekä kunnan palvelujen ja rahoituksen ohella myös kunnan edellytyksiä vastata riittävästä omasta palvelutuotannosta. Kaavamainen kuntauudistus ei tue asetettua tavoitetta saavuttamisesta.

Kriteerien ja asetettujen tavoitteiden kiinteää yhteyttä on vaikea havaita. Seudun erityispiirteet tulee ottaa huomioon. Toimivaa yhteistyötä tulee

LIETO

arvostaa. Kuntalaisten/asiakkaiden hyvä palaute palveluista sekä luottamus päätöksentekoon ovat toimivan yhteisön perusta.

Elinkeinoelämän palautetta eri kuntien toiminnasta on saatavilla. Palautteesta ei voi vetää johtopäätöstä, että kuntakoon suurentaminen sinänsä lisää hyvinvointia. Lisäksi osallisuus ja yhteisöllisyys ovat keskeisiä tekijöitä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

SELVITYSVELVOLLISUUDESTA, SELVITYSPERUSTEISTA JA SELVITYSVELVOLLISUUDEN SISÄLLÖSTÄ

Selvitysperusteet on valittu siten, että työ ohjaa kuntaliitoksiin Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne –selvityksessä esitetyllä tavalla.

Kuntien keväällä 2012 antamia lausuntoja ei ole huomioitu, niiden merkitys on jäänyt tyhjäksi kirjaimeksi.

Kaavamaisin määrittelyin ei tule rikkoo olemassa olevaa sujuvaa, kustannustehokasta palvelutuotantoa.

Kuntaliitosten ehtona tulee olla kuntalaisille, kunnalle ja seudulle syntyvät taloudelliset hyödyt. Näin uudistuksella voisi olla merkitystä kestävyysvajeen kattamiseen.

Mikäli selvitystyö Turun seudulla käynnistyy, resurssit tulee ohjata kunkin kunnan, seudun ja koko maan kilpailukyvyyn ja elinvoiman lisäämismahdollisuuksien tutkimiseen. Selvitys tulee voida tehdä vapaaehtoisuuteen perustuvalla alueella.

PALVELUIDEN EDELLYTTÄMÄ VÄESTÖPOHJA

Liedon kunnan asukasluku on nyt noin 17 000 ja kunta kasvaa tulevinakin vuosina osana Turun kaupunkiseutua. Sosiaali- ja terveydenhuollon oman palvelutuotannon, matalan kynnyksen palvelujen ja lähipalvelujen järjestämistä varten on perustettu sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alue, jota Liedon kunta hallinnoi vastuu-kuntana. Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä on nyt n. 22 000 ja asukasmäärä on kasvava.

Liedon kunta on aktiivisesti vastuukuntana ottanut järjestettäväkseen yhteistoimintana sosiaali- ja terveystoimen (4 kuntaa), ympäristöterveydenhuollon (13 kuntaa) ja maaseututoimen (12 kuntaa). Näin Lieto on omalta osaltaan toteuttanut lainsäätäjän tahtoa erikoistumista vaativien palvelujen turvaamisesta ja kehittämisestä.

Sosiaali- ja terveystoimen palveluita tarjoavat melko kattavasti myös yksityiset toimijat.

Perusopetuksen laadukkaan järjestämisen edellytys, 50 syntyvää lasta vuodessa, täyttyy Liedon osalta.

Kunnanvaltuusto katsoo, että Liedon kunnalla on vastaisuudessakin mahdollisuudet toimia itsenäisenä kuntana.

LIETO

ARTTU-tutkimusohjelman johtopäätös on, ettei yleistä optimaalista kuntakokoa voida määritellä.

TYÖPAIKKAOMAVARAISUUS, TYÖSSÄKÄYNTI JA YHDYSKUNTARAKENNE

Liedon kunnan työpaikkaomavaraisuus on 71,2 % (v 2010) ja pendelöintiaste Turkuun 47,4. Turussa sijaitsevat useat koko seudun työvoimaa henkilöstökseen tarvitsevat työpaikat kuten korkeakoulut, sairaanhoitopiirin laitokset, poliisilaitos, ELY-keskus, maakuntaliitto yms. Edellä mainitut rahoitetaan koko seudun voimin. Vuonna 2010 Turussa töissä käyviä lietolaisia oli 3 535 henkilöä. Näistä 1 271 henkilöä työskentelee Tilastokeskuksen mukaan toimialoilla Julkinen hallinto ja maanpuolustus; Pakollinen sosiaalivakuutus; Koulutus; Terveys ja sosiaalipalvelut.

Turusta Lietoon tulee päivittäin työhön 1 353 henkilöä.

Liedon kuntastrategian keskeinen tavoite on lisätä työpaikkoja ja nostaa työpaikkaomavaraisuutta. Liedon yritysalueet sijaitsevat keskeisten liikenneväylien varrella ja niillä tarjotaan mahdollisuus mm. logistiikkayrityksille. Tuulissuon yritysalueita voidaan nimittää perinteiseksi teollisuusalueeksi, jonne myös pienten yritysten on mahdollisuus sijoittua. Isoille kaupan keskittymille ei Liedon kaavoituksessa ole osoitettu rakennuspaikkoja. 90-luvun laman jälkeen työpaikkojen lisäys on Liedossa ollut seudun voimakkainta (Tilastokeskus).

Kuntaliitokset eivät vähennä työssäkäyntiliikennettä. Viime vuonna valmistuneen maankäytön Rakennemalli2035 tavoitteet ovat sekä väestön että työpaikkojen kasvun osalta huomattavia. Kasvua ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista sijoittaa kokonaisuudessaan keskuskaupungin nykyiselle alueelle, näin ollen kuntaliitos ei tulisi muuttamaan asukkaiden tai yritysten sijoittautumista.

Joukkoliikenteen kehittämiseksi seudulle perustettiin v 2012 kuntien yhteinen joukkoliikenneviranomaisen.

Yhdyskuntarakenne

Turun kaupunkiseudun kokonaisuus muodostuu keskuskaupungista ja useasta alataajamasta. Seutu tarjoaa näin muodostuneena vaihtelevia eri tarpeisiin sopivia asuin- ja yritysalueita. Merellisyys, tiivis kaupunkirakenne ja toisaalla maaseutumaisuus luovat kirjon, joka on kilpailukykyinen tavoiteltaessa RM35 tavoitteiden toteuttamista.

Kaupunkiseutujen kasvukivut II (Paras-ARTTU-ohjelman tutkimuksia nro 22. Acta nro 241 Suomen Kuntaliitto. Helsinki) käsittelee maankäytön suunnitteluyhteistyön ja yhdyskuntarakenteiden kehitystä Paras-hankkeen aikana viidellä kaupunkiseudulla: Jyväskylä, Kuopio, Oulu, Turku ja Vaasa.

Turun kaupunki ja Liedon kunta muodostivat selvityksessä kuntaparin keskuskaupunki-kehyskunta.

Lainaus tiivistelmästä:

”Olenainen havainto on, että toiminnallisilla kriteereillä (esimerkiksi työssäkäynti-alue-kriteerillä) määritellyille kaupunkiseuduille mahtuu kaupunki-maaseutujatkumon erilaisia alueita, ja siten myös erilaisia joustavan sääntelyn tarpeita –oli seudun kuntarakente millainen hyvänsä. Liian yksinkertaistavia pelkistystyksiä kaupunkiseutujen yhdyskuntajärjestelmistä on syytä välttää.”

”Liedon haastateltavat halusivat myös tuoda haastattelussa ilmi, että Paras-hanke on tuonut seudullisen näkökulman myös muiden kuin keskuskunnan, tai ainakin Liedon tapaan toimia. Tämä näkyy myös Liedon kunnan strategiadokumenteissa. Seudullista yhteistyötä tuodaan esille niin kuntastrategiassa, elinkeino-ohjelmassa kuin maankäyttöpoliittisessa ohjelmassa.”

”Toisaalta kuntaliitokset eivät automaattisesti johda eheytyneeseen yhdyskuntarakenteeseen kaupunkiseudulla. Kyse on paljolti siitä, millaisia toiminnallisia kokonaisuuksia kuntarajat sulkevat sisäänsä. Erilaiset maankäyttöpolitiikat ja niihin liittyvät toimintakulttuurit eivät myöskään automaattisesti sovitettu yhteen kuntien välisiä rajoja poistamalla.”

Liedon kunta katsoo, että Rakennemalli2035 ja sen toimeenpanoa aikatauluttava MAL-aiesopimus mahdollistavat yhteisen tahtotilan toteuttamisen asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kuntarajojen poistaminen ei tuo uutta näkökulmaan kaupunkiseudun keskuskunnan ja sen läheisyydessä sijaitsevien alataajamien kehittämiseen. Vireillä on yhteisen asunto-ohjelman laadinta. Paras-kaupunkiseutusunnitelmaa laajennettiin MAL-osan lisäksi koskemaan kaikkia toimialoja. Turun seudun kunnilla on kunnallistekniikan yhtiöiden lisäksi yhteinen Turun seudun kehittämiskeskus elinkeinopolitiikkaa hoitamassa sekä Turku Touring matkailua markkinoimassa ja edistämässä.

Elinkeinoelämän palautteessa nousee erityisesti esille arvostus kunnan valmistelu-organisaation ja päätöksenteon ripeyttä ja asiakkaan tarpeiden huomioimista kohtaan.

KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE

Kunnan talouden pitkäjänteinen ja vastuullinen hoitaminen on ensiarvoisen tärkeitä. Kuntaliitosten ehtona tulee olla kuntalaisille, kunnalle ja seudulle saatavat taloudelliset hyödyt. Muutoksia ohjaavana tulee tarkastella palveluprosessien sujuvuutta ja kustannustehokkuutta.

Lakiluonnoksessa tai perusteluissa ei ole esitetty laskelmia tai selvityksiä kuntaliitosten vaikutuksista taloudellisen tilanteen keventämiseen.

Liedon kunnan taloudellinen tilanne on ollut vakaa. Toimintaa ja resursseja suunnitellaan pitkäjänteisesti. Tavoitteena on ollut saavuttaa asukkaiden ja sidosryhmien luottamus ja lisätä turvallisuuden tunnetta yhteiskunnan muutosten aiheuttaessa heilahduksia yksittäisen perheen elämään.

Tuloveroprosentti on nyt alle kuntien keskimäärän. Toimintojen jatkuva kehittäminen on kunnan menestyksen edellytys. Palvelutuotantoa on jatkuvasti tarkasteltava ja suunniteltava asiakasnäkökulmaa kunnioittaen.

LIETO

Kunnan tuotannon ohella yksityiset, järjestöt ja säätiöt on hyväksytyjä toimijoita osana kokonaisuutta.

Palvelujen kustannustasoa seurataan mm. Maisemamallin avulla. Kuntavertailussa Liedon tapa toimia ja järjestää palvelut on perusteltavissa.

Lainaa kunnalla on n. 2000 €/asukas. Kunnan kasvu on edellyttänyt jatkuvaa sekä infran rakentamista että toimitilojen hankintaa. Työvoiman määrä on kunnan kasvaessa lisääntynyt turvaten tulevaakin veron maksukykyä. Infran rakentaminen on luonut mahdollisuuden tarjota rakentamisalueita toiminnoille, joille ei seudulta muutoin ole löytynyt yrityksen toimintaan sopivaa paikkaa.

POIKKEAMINEN

Mikäli syntyy kuntien yhteinen tahtotila kuntakokonaisuuden synnyttämiseksi, selvitystyön tulee olla mahdollista samoin ehdoin kuin lakiluonnoksen osoittamassa kokonaisuudessa.

Lieto kuuluu Turun työssäkäyntialueeseen. Kunta on osa kehittyvää kaupunkiseutua. Turun työssäkäyntialue on laaja ja on todennäköistä, ettei synny koko työssäkäyntialueen kokoista peruskuntaa v 2017 mennessä.

ESITYKSEN SISÄLTÄMISTÄ MÄÄRÄAJOISTA JA MENETTELYISTÄ

Valtuustokauden vaihtuessa jo kuntalakiluonnoksesta annettavan lausunnon määräaika 7.3.13 mennessä on niukka. Kuntarakennelaki tulee voimaan kesällä 2013. Tällöin on selvillä lain lopullinen sisältö ja sen edellyttämät toimenpiteet. V. 2013 marraskuun loppuun päättyvä määräaika päätöksille sopia keiden kanssa selvitystä tehdään edellyttää lain voimaan tuloa kesällä 2013. Huhtikuun 2014 alkuun ajoitettu yhdistymiselvitysten hyväksyminen valtuustoissa mahdollistaisi vain muutaman kuukauden käsittely- ja neuvotteluajan kuntien ja kuntien henkilöstön kesken ja on siten epärealistinen.

Edelleen sosiaali- ja terveystoimen linjaukset odottavat valmistumista. Turun seudulla ensimmäinen selvitysmiehen kuulemistilaisuus oli vasta 11.2.13. Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen turvaaminen jatkossa lienee koko uudistuksen keskeisiä tavoitteita.

Kuntarakennelain määräajat tulee harkita uudelleen.

VALTION TOIMIVALLASTA PÄÄTTÄÄ KUNTAJAON MUUTTAMISESTA

Valtioneuvoston toimivaltaa ei tule lisätä. Kuntaliitosten tulee perustua valtuustojen päätöksiin.

YHDISTYMISAVUSTUKSIEN EHDOSTA JA MÄÄRÄSTÄ

Yhdistymisavustuksen tulee kattaa aiheutuvat harmonisointikustannukset. Mikäli vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleva kunta liitetään toiseen kuntaan tulee yhdistymisavustuksin tasoittaa kysymyksessä olevien kuntien taloudellinen lähtötilanne.

Valtionosuusuudistus ei voi pohjautua kuntauudistushankkeen edistämiseen.

LIETO

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TEHTÄVIEN TURVAAMISESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELURAKENNETTA KOSKEVIEN LINJAUSTEN MUKAISESTI

Liedon kunta toteaa lausuntonaan, että Härkätien sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueella on mahdollisuus järjestää perustason palvelut.

Merkittävä ratkaisematon ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa on eri sosiaaliluokkien väliset terveyserot, jotka eivät näytä pienenevän. Perustason lähipalveluita tulee vahvistaa, eikä palveluita tai päätöksentekoa viedä kauemmas asukkaista.

Erityisosaamisen turvaaminen tulevaisuudessa on varmistettava. Sairaanhoidopiiri on merkittävä tekijä tältä osin.

Miten esitetyt linjaukset edistävät edellä mainittujen asioiden parantamista jää epäselväksi.

Varsinais-Suomessa on toteutettu valtava sairaalahanke, jonka tilojen ja laitteistojen sekä henkilöstön osaamisen hyödyntäminen on juuri alkanut. Alkanutta kehitystä ei tule vaarantaa ylhäältä annetuin määräyksin. Vaativaa erikoissairaanhoidoa ei tule hajaannuttaa Varsinais-Suomen aluesairaaloihin. 50 000 – 100 000 asukkaan väestöpohja ei ole riittävän suuri vastaamaan erityistason vaativista sosiaali- ja terveystoimintapalveluista. Kaksiportainen soterakenne on toteutettavissa Varsinais-Suomessa nykyisen sairaanhoidopiirin alueella siten, että lähipalvelut tuotetaan 20 000 – 30 000 asukkaan palvelualueilla.

Tutkimustoiminnan ja koulutuksen yhteys on säilytettävä seudulla.

1.1.2013 on Paras-lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti aloittanut toimintansa Härkätien sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alue. Liedon kunta hallinnoi neljän kunnan muodostamaa aluetta. Yhteistoiminta-alueen kasvava asukasmäärä on 23 000.

Liedossa sosiaali- ja terveystoimen palvelut on hoidettu kustannustehokkaasti. Kuntalaisten palaute on pääosin kiittävää.

Perusterveydenhuollon palvelut on järjestetty pääsääntöisesti kaksiportaisesti. Tavoitteena on lisätä erikoisosaajien konsultaatioita lähellä asiakasta ja kiinteästi perusterveydenhuoltoon ja sosiaalitoimeen liittyen. Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuoltoon on osoitettu voimavaroja.